

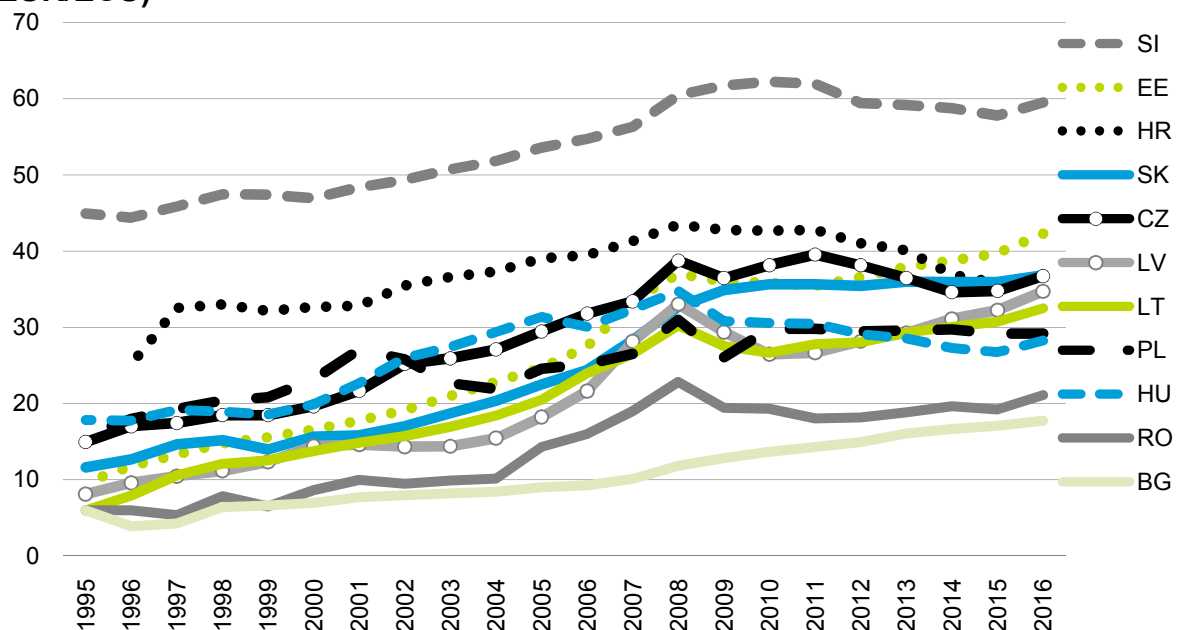
2008.: godina kada je konvergencija plaća između istoka i zapada zaustavljena

Bela Galgoczi, Europski sindikalni institut

Kriza je dovela do zaustavljanja konvergencije plaća siromašnijih novih država članica EU-a iz srednje i istočne Europe (EU11¹) prema razinama plaća na zapadu.

Grafikon 1 prikazuje njihov udio plaća (nominalna kompenzacija) u % od EU15 kroz razdoblje od dvadeset godina. Jasno se vidi zaustavljanje trenda 2008. godine, do čega je došlo uvelike zbog promašene prakse upravljanja krizom po načelu jedinstvenog recepta za sve. U šest zemalja (Hrvatska, Mađarska, Poljska, Češka, Rumunjska i Slovenija), došlo je do obrata konvergencije plaća. U većini država EU11, iznosi relativnih plaća iz 2016. zaustavljeni su na istoj razini gotovo čitavo desetljeće, a samo su Estonija i Bugarska pokazale značajan napredak. Međutim, bugarske plaće su 2016. i dalje iznosile 17,7% prosjeka EU15, te uz iznimku Slovenije, razine plaća ostatka EU11 kretale su se između 20% i malo iznad 40% plaća na zapadu.

Grafikon 1: Nominalna kompenzacija EU11 u % prosjeka EU15 (na temelju EUR/ECU)

Izvor: AMECO 2017

Zaustavljena konvergencija plaća potkopava socijalnu koheziju u EU, uz slobodno kretanje kapitala, usluga i ljudi ustrajno velike razlike u plaćama dovode do negativnih posljedica i na istoku i na zapadu – kao što je odljev mozgova s istoka na zapad koji potkopava ekonomski razvoj na istoku, te izrabljivanje upućenih radnika iz srednje i istočne Europe koje potkopava plaće na zapadu. Posljedično razočarenje dovodi do pojave političkih snaga koje u pitanje dovode temeljne europske vrijednosti. Nepostojanje konvergencije plaća stoga nije samo pitanje socijalne

¹ Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Poljska, Slovačka, Slovenija (2004.), Bugarska, Rumunjska (2007.) i Hrvatska (2013.)

nepравde za radnike na istoku, ono je ključno za održivi rast i ugrožava budućnost Europe.

Što je moguće učiniti? Prije svega, nužno je ojačati kolektivno pregovaranje u EU11, te prestati s ekonomskim politikama koje se temelje na mjerama štednje i rezanju plaća. Politike minimalne plaće trebale bi gurati plaće prema gore (nedavni pozitivni primjeri Mađarske i Rumunjske pokazuju kako je to moguće). Umjesto potkopavanja radničkih prava, zakoni o radu u regiji trebaju biti poboljšani.

Plaće bi trebale slijediti inflaciju i produktivnost, a s obzirom na rezervu produktivnosti, ne bi trebao biti tabu da plaće rastu brže od inflacije i produktivnosti.